

**PIERWSZE STWIERDZENIE BIEGACZA UROZMAICONEGO *CARABUS VARIOLOSUS*
FABRICIUS, 1787 (COLEOPTERA: CARABIDAE) W POLSKIEJ CZĘŚCI
GÓR OPAWSKICH**

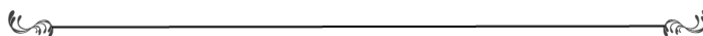
**FIRST RECORD OF *CARABUS VARIOLOSUS* FABRICIUS, 1787 (COLEOPTERA:
CARABIDAE) FROM THE POLISH PART OF THE OPAWSKIE MOUNTAINS**

MICHAŁ SIERAKOWSKI

Stobrawski Park Krajobrazowy, Zespół Opolskich Parków Krajobrazowych,
ul. Reymonta 3, 46–034 Pokój, e-mail: m.sierakowski@zopk.pl

ABSTRACT: *Carabus variolosus* is a rare and protected species of ground beetle in Poland, reported exclusively from its southern part. The paper presents new data about occurrence of this species from the Polish part of the Eastern Sudetes. Two individuals were found in a riparian forest in the Opawskie Mountains. The site is located within the “Góry Opawskie” Landscape Park and Special Area of Conservation Natura 2000 site: PLH PLH160007.

KEY WORDS: ground beetle, Góry Opawskie Landscape Park, Sudetes, S Poland

Wstęp

Biegacz urozmaicony *Carabus variolosus* Fabricius, 1787 jest gatunkiem rzadkim w Polsce, którego zwarty zasięg występowania ograniczony jest do Sudetów i Karpat oraz ich pogórza (Burakowski i in. 1973). Izolowane stanowiska zlokalizowane są w Kotlinie Sandomierskiej (Kołodziej i in. 2014). Najdalej na wschód wysunięte stanowiska w Sudetach obejmują Masyw Śnieżnika oraz Góry Złote (Zajac i in. 2018). Mimo licznych stwierdzeń w Jesionikach (w tym w Górach Opawskich) po czeskiej stronie (Hejda 2025), dotąd brak jest danych o występowaniu tego gatunku po polskiej stronie Gór Opawskich.

Jest to gatunek silnie związany z wodami, zasiedla głównie obszary leśne wzdłuż potoków oraz innych niewielkich zbiorników wodnych, jednak znajdowano go także na terenach otwartych, oddalonych nawet kilkaset metrów od lasu (Stachowiak 2012). *C. variolosus* uznawany jest za gatunek wskaźnikowy dla dobrze zachowanych potoków leśnych (Turin i in. 2003). Znajduje się na liście gatunków chronionych, objętych ochroną ścisłą (Rozporządzenie 2016). Dodatkowo uwzględniony w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej (Dyrektywa Rady 92/43/EWG). Gatunek umieszczony jest także na czerwonej liście chrząszczy województwa śląskiego (Greń i in. 2012) oraz czerwonej liście zwierząt Republiki Czeskiej (Hejda 2017). Monitoring przeprowadzony w latach 2023–2024 na 18 stanowiskach w Polsce wykazał zły (U2) stan ochrony gatunku (Stachowiak 2024).

Nowe dane

Sudety Wschodnie

Jarnołówek [UTM: XR77]; bezimienny dopływ Bystrego Potoku; GPS: 50.2602N,

17.4384E; 634 m n.p.m.; Nadleśnictwo Prudnik, Leśnictwo Pokrzywna, oddz. 209f, dobrze zachowany podgórski łąg olszowo-jesionowy *Carici remotae-Fraxinetum*, 31.05–01.06.2025; puł. Barbera, 2 exx.

Prezentowane stanowisko *C. variolosus* jest nowym dla polskiej części Gór Opawskich i najdalej wysuniętym na wschód w polskiej części Sudetów. Zlokalizowane jest w granicach dwóch powierzchniowych form ochrony przyrody: Specjalnego Obszaru Ochrony Siedlisk sieci Natura 2000 „Góry Opawskie” PLH160007 oraz Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie”. Zgodnie z aktualnym Planem Urządzania Lasu dla Nadleśnictwa Prudnik (BULiGL w Brzegu 2021) dla wydzielenia 209f Leśnictwa Pokrzywna nie zaplanowano zabiegów gospodarczych. Plan Zadań Ochronnych dla obszaru Natura 2000 (Zarządzenie...2022) przewiduje wyłączenie ww. wydzielenia z pozyskania drewna również na lata 2028–2037. Biorąc pod uwagę powyższe, opisane stanowisko *Carabus variolosus* ma dobre perspektywy zachowania. Pewnym zagrożeniem może być antropopresja wynikająca z przebiegu mocno uczęszczanego szlaku turystycznego przez siedlisko gatunku, w tym zaśmiecanie butelkami i puszkami. Może to przyczyniać się do śmiertelności chrząszczy jak w przypadku obserwacji w Beskidzie Śląskim (Pietraszko i Warchałowski 2017). Stanowisko należy również włączyć do monitoringu gatunków i siedlisk przyrodniczych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska.

Podziękowania

Składam podziękowania Recenzentowi za cenne uwagi do manuskryptu.

Rycina 1. *Carabus variolosus* w Górach Opawskich (fot. M. Sierakowski).

Figure 1. *Carabus variolosus* in the Opawskie Mountains (photo by M. Sierakowski).

Rycina 2. Siedlisko *Carabus variolosus* w Górach Opawskich (fot. M. Sierakowski)

Figure 2. Habitat of the *Carabus variolosus* in the Opawskie Mountains (photo by M. Sierakowski)

Piśmiennictwo

- BULiGL w Brzegu. 2018. Plan Urządzania Lasu dla Nadleśnictwa Prudnik na okres od 1 stycznia 2018 r. do 31 grudnia 2027 r. Brzeg. Maszynopis.
- Burakowski B., Mroczkowski M., Stefańska J. 1973. Katalog Fauny Polski. Część XXIII, Tom 2. Chrząszcze Coleoptera, Biegaczowate – Carabidae, część 1. PWN, Warszawa.
- Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory. Dz.U.UE.L.1992.206.7.
- Greń C., Królik R., Szołtys H. 2012. Czerwona lista chrząszczy (Coleoptera) województwa śląskiego. W: Parusel J.B. (red.). Czerwone listy wybranych grup zwierząt bezkręgowych. Raporty i Opinie. Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska 6(4): 37–70.
- Hejda R., Farkač J., Chobot K. 2017. Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Bezobratlí. List of threatened species in the Czech Republic. Invertebrates. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR. Praha.
- Hejda R. 2025. Mapa rozšíření *Carabus variolosus* v České republice. W: Zicha O. (ed.) BioLib: Biological Library. Dostęp: 20.07.2025.
<https://www.biolib.cz/cz/taxonmap/id359/>
- Pietraszko M., Warchałowski M. 2017. Nowe stwierdzenie *Carabus variolosus* Fabricius, 1787 (Coleoptera, Carabidae) w obszarze Natura 2000 Beskid Śląski (PLH240005). Przegląd Przyrodniczy, 28(2): 135–137.
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt. Dz. U. 2016, poz. 2183.
- Stachowiak M. 2012. Biegacz urozmaicony *Carabus (Hygrocarabus) variolosus* Fabricius, 1787. W: M. Makomaska-Juchiewicz, P. Baran (red.). Monitoring gatunków zwierząt. Przewodnik metodyczny. Część II. GIOŚ, Warszawa: 310–327.
- Stachowiak M. 2024. Monitoring gatunków zwierząt z uwzględnieniem specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000, lata 2023-2025 Sprawozdanie z monitoringu biegacza urozmaiconego (*Carabus variolosus* F.) w latach 2023-2024. Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Warszawa.
https://siedliska.gios.gov.pl/images/pliki_pdf/wyniki/2023-2025/dla_zwierzat/Biegacz_urozmaicony_2023_2024.pdf.
- Turin H., Penev L., Casale A. (eds). 2003. The genus *Carabus* in Europe. A Synthesis. Pensoft Publishers and European Invertebrate Survey, Sofia, Moscow and Leiden.
- Zajac K., Tyszecka K., Tarnawski D., Kadej M. 2018. Biegacz urozmaicony *Carabus variolosus* Fabricius, 1787 w polskiej części Sudetów Wschodnich. Przyroda Sudetów, 21: 149–162.
- Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 6 lipca 2022 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Góry Opawskie PLH160007.

Otrzymano (received): 21.07.2025

Zaakceptowano (accepted): 13.10.2025